

PRIODIVERSITY LIFE

LIFE22-IPN-FI-Priodiversity LIFE

Escape game regarding biodiversity loss

Deliverable No 93, D9.9

11.5.2026

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

**Co-funded by
the European Union**

Abstract: SOS – nature is disappearing!

The escape game regarding biodiversity loss was created by environmental education teachers of Finnish Nature Centre Haltia. Named *SOS – Nature is disappearing!*, this escape game is played outdoors. The theme of the game is the depletion of nature and solutions to nature loss. The game's target group is grades 5-9. In the Finnish school system, primary school covers classes 1-6 (aged 7-12 years) and secondary school classes 7-9 (aged 13-15 years).

SOS – nature is disappearing! lasts for an hour and it can be played by up to 32 pupils at the same time. There are three learning objectives: 1) the pupil knows what nature loss means, 2) the pupil understands how nature loss affects people and the surrounding nature, 3) the pupil knows what they can do themselves to stop nature loss.

The escape game is played in small groups that solve puzzles. First, the small groups solve the initial task. After solving it, they get their bags of supplies to use and familiarize themselves with. After the initial task, the small groups set off at the same time to go around the checkpoints, each of which has a task related to solutions to nature loss. The answer to the tasks is a number code, which the pupils use to open the door at the top of the task. Behind the door, information about different species' endangered status is revealed. Each small group has its own species group, which they collect information about. Finally, the information collected by all groups is combined and a common final task is solved.

The following pages contain the script for the game in Finnish, as well as the materials needed for the playing in Finnish and Swedish.

SOS - Luonto katoo! -pakopeli

Päivitetty: 11.5.2026

Oppimistavoitteet:

- Tiedän, mitä luontokato tarkoittaa.
- Ymmärrän, miten luontokato vaikuttaa ihmisiin ja muuhun luontoon.
- Tiedän, mitä voin itse tehdä luontokadon pysäyttämiseksi.

Kesto: 1 tunti

Kohderyhmä: 5.–9.-luokat

Ryhmäkoko: Enintään 32 oppilasta

Varusteet:

- Pili
- Avaimet, joilla saa tarvittaessa 4-numeroiset numerolukot auki
- Aloitustehtävä: Hyvät uutiset (6 kpl)
- Ryhmien tarvikkepussukat (6 kpl), joissa:
 - Pelin alkaessa –ohjevihko omalle lajiryhmälle
 - Kynä ja lehtiö
 - Huom! Vihreää säänkestävää vihkoa käytetään vain sadekelillä! Vaihda tavallinen ruutulehtiö vihreään vihkoon tarvittaessa tai toisinpäin
 - Sekuntikello
 - Pihatehtävän koodi, lista yksilön tekojen vaikuttavuudesta, äänestämistehtävän lajien koot ja sabluuna yhteen liitettyinä
 - Hiuslenkkejä (6 kpl - tarkista, että on oikea määrä)
 - Luuppi
 - Roolien pyykkipojat (6 kpl)
 - Välitehtävävinkit

Pelin lyhyt kuvaus: Pakopeli pelataan pienryhmissä, jotka ratkaisevat pulmatehtäviä. Aluksi pienryhmät ratkaisevat alkutehtävän. Sen ratkaistuaan he saavat tarvikepussukansa käyttöön ja tutustuttavaksi. Alkutehtävän jälkeen pienryhmät lähtevät yhtä aikaa kiertämään rasteja, joilla kullakin on luontokadon ratkaisuihin liittyvä tehtävä. Tehtävistä tulee vastaukseksi numerokoodi, jolla oppilaat saavat auki tehtävän yläosan luukun. Luukun takaa paljastuu uhanalaisuustietoa lajeista. Kullakin pienryhmällä on oma lajiryhmänsä, jonka tietoja keräävät. Lopuksi yhdistetään kaikkien ryhmien keräämää tietoa ja saadaan yhteinen lopputehtävä ratkaistua.

Tekijät: Reetta Rossi, Elina Pilke, Maria Salin ja Vappu Ormio (pelin kuvitus ja taitto)

Aikataulu

1. Esittäytyminen ja siirtyminen pelipaikalle (5 min)
2. Ryhmiin jako, alkutarina ja säännöt (5 min)
3. Alkutehtävä ja materiaaleihin tutustuminen (5–10 min)
4. Tehtävarastit (25–30 min)
5. Lopputehtävän ratkaisu & lopputekstin lukeminen (5 min)
6. Loppurefleksio ja vaikuttavuuskysely (5 min)
7. Siirtyminen pois pelipaikalta (5 min)

Esittäytyminen ja siirtyminen pelipaikalle (5 min)

Esittele itsesi, kerro lyhyesti Haltiasta sekä ohjelman kulusta: pakopelissä ratkotaan pienryhmissä pulmatehtäviä; ei ole kilpailu vaan vaatii yhteistyötä; eroaa pakohuonepelistä siinä, että ei paeta mistään tietystä tilasta. Pyydä opettajaa jakamaan luokka tämän valmiiksi tekemiin ryhmiin. Siirrykää pelipaikalle Solvallon takana olevaan metsään.

Alkutarina ja säännöt (5–10 min)

Pelipaikalla kokoa ryhmä puolikaareen ja kerro alkutarina ja säännöt:

- *Teidät on kutsuttu SOS – luonto katoa -pelastusyksikköön.*
- *Tutkijat varoittavat meitä luontokadosta.*
- *Luontokato = elinympäristöjen, lajien ja yksilöiden monimuotoisuus vähenee maapallolla huolestuttavaa vauhtia.*
- *Ihmiset ovat myös osa luontoa ja sen takia luonnon monimuotoisuus on myös ihmisten elämän perusta.*
 - *Riittävän ruoka, puhdas juomavesi, hengitysilma, monet lääkkeet, virkistytymismahdollisuudet -> luontokato uhkaa myös ihmisten elämää.*
- *[Näytä aloitustaulun kuva luontokadon maailmasta]*
- *Teidän tehtävänne on tehdä tarvittavat ratkaisut, jotta luontokato saadaan pysäytettyä.*
- *Pääsette pian suorittamaan tehtäviä. Jokainen suoritettu tehtävä on yksi luontokadon ratkaisu ja vie teidät lähemmäksi luontokadon pysäyttämistä.*

Säännöt

- *Jokaisesta tehtävästä tulee vastaukseksi numerokoodi, jolla saatte lukon auki.*
- *Lukkoja ei saa avata väkivalloin tai arvaamalla.*
- *Tehtävät on tarkoitus ratkaista yhteistyöllä.*
- *Tehtäviin ei saa tehdä merkintöjä.*
- *Saatte pian tarviikepaketin. Sen sisällöstä on teille hyötyä tehtävien ratkaisemisessa.*
- *Jos ette pääse tehtävässä eteenpäin, voitte tulla kysymään vinkkiä. Muistakaa kuitenkin aina lukea ohjeet huolellisesti ja hyödyntää tarviikepakettia.*
- *Ensin lukko kiinni, sitten numeroiden sekoitus!*

[varmista, että oppilaat ovat ymmärtäneet ohjeet, kysy onko kysymyksiä]

Alkutehtävä ja materiaaleihin tutustuminen (5–10 min)

Alkutehtävä: Saatte seuraavaksi ensimmäisen tehtävän. Kun olette saaneet koodin selville, tulkaa kertomaan se minulle. Jos koodi on oikein, saatte tarviikepaketinne.

Alkutehtävässä ryhmät yhdistävät uutisissa mainitut paikat kartalla oleviin nastoihin ja poimivat niiden viereiset numerot (Kiina 5, Saimaa 2, Florida 8) -> **koodi 528**.

Jaa tarviikepaketteja sitä mukaa, kun ryhmät saavat alkutehtävän tehtyä. Tarkista, että jokainen ryhmä a) lukee ja ymmärtää pelin alkaessa –ohjeen ja jakaa ryhmäläisille sen mukaiset roolit (ajanottaja, kirjuri, tarviikevastaava, koodinpurkaja, kannustaja, lukija) ja b) on ymmärtänyt, mitä heidän lajiryhmänsä tarkoittaa (= pitää kirjata omasta lajiryhmästä löytyviä tietoja ylös).

Tehtävarastit (25–30 min)

Kun kaikki ovat saaneet roolit jaettua ja tutustuttua paketin sisältöön, kokoa ryhmä puolikaareen. Käy läpi alkutehtävän ratkaisu, jotta kaikki varmasti ymmärtävät, miten tehtävien logiikka toimii: etsittiin uutisista paikkoja, kartalta löytyi numeroita, uutisten mukaisessa järjestyksessä saatiin koodi selville. Esimerkki siitä, miten pakopelin tehtävät toimivat.

Käy myös vastuutehtävät läpi, pyydä nostamaan käsi oman vastuutehtävän kohdalla ja kertaa tehtävä:

- Kirjuri: Kirjaa ylös tarvittavat tiedot. Erityisesti omaa lajiryhmää koskevat! Kirjoittaa saa vaan omaan muistivihkoon.
- Tarvikevastaava: Muistuta ryhmää, että tarvikkeista voi olla hyötyä tehtävissä.
- Koodinpurkaja: Avaa lukko ja ennen kuin lähdette rastilta, sulje se ja sekoita numerot.
- Ajanottaja: Seuraa aikaa ja muistuta ryhmäläisiä.
- Kannustaja: Varmista, että kaikki osallistuvat tehtävien ratkomiseen.
- Lukija: Lue kaikki rastien tekstit. Jos ette pääse tehtävässä eteenpäin, lue ohjeet uudestaan. Lue myös tekstit, jotka paljastuvat lukon avattuanne.

Lue viimeiset ohjeet:

Seuraavaksi pääsette tekemään lisää ratkaisuja. Teillä on 25–30 min aikaa tehtävien suorittamiseen (riippuen siitä, paljonko aiemmin on mennyt aikaa. Lopputehtävään on hyvä siirtyä, kun aikaa on jäljellä n. 15 min). Yhteen tehtävään on aikaa noin 5 minuuttia. Pääsette siirtymään seuraavalle rastille, kun kaikki ryhmät ovat suorittaneet oman tehtävänsä. Silloin kuulette tämän äänimerkin [puhalla pilliin]. Kun 25–30 min on kulunut, palataan keskelle suorittamaan yhteinen lopputehtävä.

Huom! Ota ryhmät keskustan kautta seuraavalle rastille (jotta maasto ei kuluisi ja ei sattuisi haavereita). Voit joko pyytää tulemaan keskelle, kun rastitehtävä on valmis, tai vasta pilliin puhallettaessa esim. läpyn kautta seuraavalle rastille.

Muistakaa:

- Piirtää ja kirjoittaa saa vain muistivihkoon, ei tehtäviin.
- Jos ette pääse tehtävässä eteenpäin: lukekaa ohjeet uudestaan ja katsokaa mitä tarvikepaketista löytyy. Jos ette silti pääse eteenpäin, tulkaa kysymään vinkkiä.
- Odottakaa äänimerkkiä, ennen kuin siirrytte seuraavalle rastille. Jos olette nopeita, tehkää pussukasta löytyvä rastin välitehtävä.

Aloitusrastit:

Ohjaa kukin ryhmä omalle aloitusrastilleen. Oikea aloitusrasti on tärkeä, jotta saavat varmasti lopputehtävään tarvittavan lajitiedon.

- Linnut: yksilön valinnat
- Hyönteiset: luonnonsuojelualueet
- Kalat: monimuotoiset pihat
- Sienet: äänestämisen
- Nisäkkäät: tutkimus
- Kasvit: ennallistaminen

Rastit ovat maastossa tässä järjestyksessä (myötäpäivään).

Vinkkejä:

Pelin aikana auta hitaammin eteneviä, jotta muille ei synny odottelua. Jos ryhmä on jumissa, ensimmäisenä kannattaa lukea ohje uudestaan ja tarkistaa, olisiko pussukassa jotain, mistä on apua. Muitakin vinkkejä voi antaa, pyri kuitenkin siihen, että oppilaat saavat itse oivaltaa tehtävän ratkaisun. Jos luppoaikaa on jollain ryhmällä, muistuta, että voivat tehdä välitehtävää. Tarkista myös, että kirjaavat ylös lajien nimet ja uhanalaisuudet.

Tehtävä A: Yksilön valinnat (koodi 7301)

Valitaan labyrinthia kulkiessa aina se teko, joka on vaikuttavampi luontokadon ratkaisemiseksi. Hyödynnetään pussukassa olevaa tekojen listaa, jossa ne ovat vaikuttavuusjärjestyksessä. Poimitaan tekojen viereiset numerot (vegaaniruokavalio 7 – puolet vähemmän rahaa uusiin tavaroihin 3 – tavaroiden ostaminen käytettynä 0 – maidon vaihtaminen veteen 1).

Tehtävä B: Luonnonsuojelualueet (koodi 114)

Yhdistetään laji sille kuuluvaan elinympäristöön käyttämällä pussukan kumilenkkejä. Syntyy kirjaimet YIV, luetaan kirjain-numero-listasta, että koodi on Y-1, I-1, V-4. (Vanha metsä: liito-orava, pursukääpä, kuusitiainen. Puro: taimen. Niitty: niittysinisiipi, ketoneilikka.)

Tehtävä C: Ennallistaminen (koodi 98542)

Poimitaan kuvassa olevien erojen vierestä pienet numerot. Kalojen luona 9, alapuolella mutkassa 8, kaatuneen puun yläpuolella 5, toukkien luona 4, hämähäkkien luona 2. Ohjeessa lukee, että lukko avautuu suurimmasta pienimpään.

Tehtävä D: Monimuotoiset pihat (3241)

Poimitaan luonnon monimuotoisuutta tukevat pihan elementit (hyönteishotelli, metsä, viljelylaatikot, niitty). Pussukassa olevasta koodinpurkajasta näkyy, että ensin otetaan D-kirjaimen numero, sitten B, jne.

Tehtävä E: Tutkimus (koodi 25133)

Pussukassa olevan sabluunan avulla luetaan luontokadon tärkeimmät syyt. Yhdistetään syyt niiden määritelmään. Syiden vieressä olevat numerot muodostavat koodin.

Tehtävä F: Äänestäminen (koodi 1423)

Yhdistetään laji sen vaalilupaukseen (1. ketokimalainen, 2. sinisimpukka, 3. mustikka, 4. aitoristikki). Koodi pienimmästä suurimpaan kokojärjestyksessä: ketokimalainen (8–15 mm), aitoristikki (18–20 mm), sinisimpukka (Itämeressä 1–4 cm, valtamerissä jopa 20 cm), mustikka (10–40 cm).

Lopputehtävä (5 min)

Kun on noin 15 min ohjelma-aikaa jäljellä, siirrytään ratkaisemaan lopputehtävä. Lopputehtävän koodi muodostuu lajien uhanalaisuusluokituksista, joita ryhmät ovat kirjanneet ylös. Jos eivät vielä ole muuntaneet numeroiksi, niin numerot löytyvät Pelin alkaessa –vihkosta. Kannusta yhteistyöhön.

Koodi: 411225

- Varpunen: Erittäin uhanalainen -> 4
- Särki: Elinvoimainen -> 1
- Neitoperhonen: Elinvoimainen -> 1
- Ketoneilikka: Silmälläpidettävä -> 2
- Karhu: Silmällä pidettävä -> 2
- Satiinikäätäjä: Äärimmäisen uhanalainen -> 5

Jos ryhmiä on vähemmän kuin 6: Kerro, että olet asiantuntija X-lajeissa (ne, mitkä puuttuvat oppilailta. Esim. hyönteisasiantuntija). Tarvitset kuitenkin oppilaiden apua muiden lajiryhmien osalta.

Viimeisen lukon takaa paljastuu vehreämpi kuva kaupungista, jossa näkyy myös tekoja, joita oppilaat ovat tehneet pelin aikana. Kertaa tehdyt ratkaisut kuvan avulla:

- Tutkimus antaa tietoa siitä, mistä luontokato johtuu, miten se vaikuttaa ja miten se voidaan ratkaista.
- Elinympäristöjen suojelu auttaa niissä asuvia ja jo mahdollisesti uhanalaisia lajeja.
- Ennallistaminen korjaa huonoon kuntoon päässeitä elinympäristöjä:
 - Soilla voidaan mm. tukkia oja, jolloin suo vettyy ja suokasvillisuus palautuu.
 - Metsissä voidaan mm. tuottaa kuollutta puuta, rakenteen vaihtelua (tiheikköjä ja avoimempia paikkoja) ja lisätä puulajien määrää.
 - Oikaistuja puroja voidaan palauttaa vanhoihin mutkitteleviin uomiinsa.
 - Niittämällä ja laiduntamalla voidaan kunnostaa perinneympäristöjä, kuten niittyjä ja ketoja.
- Monimuotoisilla pihilla viihtyvät monet kasvit ja eläimet.
 - Asfaltti- ja hiekka-alueiden sekä nurmikon muuttaminen niityiksi on tärkeä keino.
- Äänestäminen on yksilön keino vaikuttaa omaa arkea laajemmin.
- Yksilöt voivat vaikuttaa omilla valinnoillaan, esimerkiksi suosimalla kasvisruokaa, ostamalla tavaroita käytettynä ja valitsemalla junamatkan lentokoneen sijaan.
- Mediassa tiedotetaan luontokadon ratkaisuksista. Kaikki uutiset, jotka näitte alussa, olivat oikeita uutisia. Luontokadon pysäyttämiseksi toimitaan koko ajan, mutta tarvitsemme vielä lisää toimia.

Loppurefleksio ja vaikuttavuuskysely (5 min)

Lopuksi pidä pieni reflektiohetki ennen siirtymistä takaisin Haltian pihaan. Peukkuäänestys (silmit suljettuna tai oppilaiden selkä piirin keskusta):

- Oliko pakopeli kiinnostava?
- Ymmärrätkö paremmin, mitä luontokato tarkoittaa?
- Osaatko kuvailla, mitä luontokadon ratkaisemiseksi voi tehdä?
- Pidätkö luontokadon ratkaisemista tärkeänä?
- Löysitkö pakopelistä vinkin, miten itse voisit osallistua luontokadon hidastamiseen tai pysäyttämiseen?

Jos aikaa on, voi kysyä myös ääneen tunnelmia pakopelin jälkeen.

Tulossa: Täytetään vaikuttavuuskysely kännyköillä [QR-koodi].

Päivän HYVÄT UUTISET Dagens GODA NYHETER

Kiina panostaa tuuli- ja aurinko- energiaan

Vuonna 2025 Kiina rakensi enemmän uusiutuvaa energiaa kuin koko muu maailma yhteensä.

Kina satsar på vind- och solenergi

År 2025 byggde Kina mera förnybar energi än resten av världens sammanlagt.

Uutiset kertovat usein ongelmista. Myös ratkaisuja tehdään koko ajan. Luontokato voidaan pysäyttää. Mitä tapahtuu ja missä?

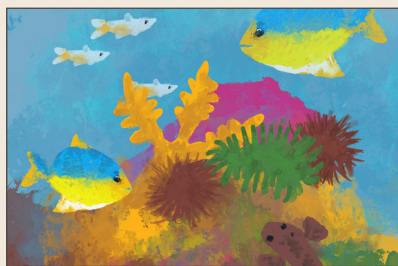
I nyheterna berättas det ofta om problem. Hela tiden hittas det också på lösningar. Naturförlusten kan stoppas. Vad händer det och var?

Vapaaehtoiset kolasisivat ennätysmäärän apukinoksia saimaannorpille

Saimaannorpat tarvitsevat lunta ja jättä pesintään. Ihmiset tekevät järven jälle lumikasoja, joita norpat käyttävät pesäpaikkoina.

Frivilliga skottade rekordmånga hjälpdrivor för saimenvikaren

Saimenvikare behöver snö och is som skydd för sina ungar. De hjälpdrivor som människor gör hjälper vikarna att hitta en plats för sina bon.

Tutkijat auttavat koralliriuttoja

Tutkijat kasvattivat koralleja ja istuttivat niitä takaisin mereen Yhdysvaltojen Floridassa.

Forskare hjälper korallrev

Forskare har odlat koraller och framgångsrikt planterat dem tillbaka i havet i Florida i USA.

Ansvarsuppgifter

Varje medlem i gruppen har en eller flera ansvarsuppgifter i spelet. Fördela alla ansvarsuppgifterna mellan er i gruppen.

ANTECKNARE: Skriver upp fakta som behövs. Alla anteckningar görs i anteckningsblocket. Skriv speciellt upp fakta om er egen artgrupp!

UTRUSTNINGSANSVARIG: Bär med sig utrustningspåsen. Påminner de andra i gruppen om utrustningen som kan vara till nytta i uppgifterna.

KODBRYTARE: Öppnar kodlåset. Stänger låset och blandar koden före gruppen lämnar punkten.

TIDTAGARE: Följer med hur mycket tid som finns kvar, och berättar det för resten av gruppen. Ni har ungefär 5 minuter/uppgift.

UPPMUNTRARE: Ser till att alla i gruppen får vara med och lösa uppgifterna.

LÄSARE: Läser uppgiftens instruktioner högt när gruppen samlats. Om gruppen inte kommer vidare med uppgiften läser hen instruktionerna på nytt.

Suunnittelu Reetta Rossi ja Elina Pilke, ruotsinnos Maria Salin, Metsähallitus / Suomen luontokeskus Haltia, piirroksat Vappu Ormio, graafinen ilme Mosatonttu Oy, 2026

Olette ryhmä Linnut

Ni hör till gruppen Fåglar

Viktig information

Arternas hotstatus beskriver hur sannolikt det är att en art dör ut, det vill säga försvinner. Er uppgift är att anteckna er egen artgrupps arter och fakta om dem.

Hotklassificering:

- 1 = Livskraftig
- 2 = Nära hotad
- 3 = Sårbar
- 4 = Starkt hotad
- 5 = Akut hotad

Vastuutehtävät

Jokaisella ryhmänne jäsenellä on oma vastuutehtävä tai vastuutehtäviä pelin aikana. Jakakaa vastuutehtävät ryhmänne kesken.

KIRJURI: Kirjoittaa muistiin tarvittavat tiedot. Tehkää kaikki merkinnät muistivihkoon, ei tehtäviin. Tallentakaa erityisesti omaa lajiryhmää koskevia tietoja!

TARVIKEVASTAAVA: Kuljettaa tarvikepussia. Muistuttaa muita ryhmäläisiä, että tarvikkeista on hyötyä tehtävissä.

KOODINPURKAJA: Avaa koodilukon. Tehtävän jälkeen sulkee lukon ja sekoittaa numerot.

AJANOTTAJA: Seuraa, paljonko aikaa on jäljellä ja kertoo muille ryhmäläisille. Aikaa on noin 5 minuuttia/tehtävä.

KANNUSTAJA: Pitää huolta, että kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan tehtävien ratkomiseen.

LUKIJA: Lukee tehtävän ohjeet ääneen, kun ryhmä saapuu rastille. Jos ryhmä ei pääse tehtävässä eteenpäin, lukee ohjeet uudestaan.

Tärkeää tietoa

Lajin uhanalaisuusluokitus kertoo, kuinka todennäköistä on, että laji kuolee sukupuuttoon eli katoaa. **Kirjatkaa ylös oman lajiryhmänne lajit ja tiedot.**

Uhanalaisuusluokitus:

- 1 = Elinvoimainen
- 2 = Silmälläpidettävä
- 3 = Vaarantunut
- 4 = Erittäin uhanalainen
- 5 = Äärimmäisen uhanalainen

Ansvarsuppgifter

Varje medlem i gruppen har en eller flera ansvarsuppgifter i spelet. Fördela alla ansvarsuppgifterna mellan er i gruppen.

ANTECKNARE: Skriver upp fakta som behövs. Alla anteckningar görs i anteckningsblocket. Skriv speciellt upp fakta om er egen artgrupp!

UTRUSTNINGSANSVARIG: Bär med sig utrustningspåsen. Påminner de andra i gruppen om utrustningen som kan vara till nytta i uppgifterna.

KODBRYTARE: Öppnar kodlåset. Stänger låset och blandar koden före gruppen lämnar punkten.

TIDTAGARE: Följer med hur mycket tid som finns kvar, och berättar det för resten av gruppen. Ni har ungefär 5 minuter/uppgift.

UPPMUNTRARE: Ser till att alla i gruppen får vara med och lösa uppgifterna.

LÄSARE: Läser uppgiftens instruktioner högt när gruppen samlats. Om gruppen inte kommer vidare med uppgiften läser hen instruktionerna på nytt.

Viktig information

Arternas hotstatus beskriver hur sannolikt det är att en art dör ut, det vill säga försvinner. Er uppgift är att anteckna er egen artgrupps arter och fakta om dem.

Hotklassificering:

- 1 = Livskraftig
- 2 = Nära hotad
- 3 = Sårbar
- 4 = Starkt hotad
- 5 = Akut hotad

Suunnittelu Reetta Rossi ja Elina Pilke, ruotsinnos Maria Salin, Metsähallitus / Suomen luontokeskus Haltia, piirroksat Vappu Ormio, graafinen ilme Mosatonttu Oy, 2026

Olette ryhmä Hyönteiset

Ni hör till gruppen Insekter

Vastuutehtävät

Jokaisella ryhmänne jäsenellä on oma vastuutehtävä tai vastuutehtäviä pelin aikana. Jakakaa vastuutehtävät ryhmänne kesken.

KIRJURI: Kirjoittaa muistiin tarvittavat tiedot. Tehkää kaikki merkinnät muistivihkoon, ei tehtäviin. Tallentakaa erityisesti omaa lajiryhmää koskevia tietoja!

TARVIKEVASTAAVA: Kuljettaa tarvikepussia. Muistuttaa muita ryhmäläisiä, että tarvikkeista on hyötyä tehtävissä.

KOODINPURKAJA: Avaa koodilukon. Tehtävän jälkeen sulkee lukon ja sekoittaa numerot.

AJANOTTAJA: Seuraa, paljonko aikaa on jäljellä ja kertoo muille ryhmäläisille. Aikaa on noin 5 minuuttia/tehtävä.

KANNUSTAJA: Pitää huolta, että kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan tehtävien ratkomiseen.

LUKIJA: Lukee tehtävän ohjeet ääneen, kun ryhmä saapuu rastille. Jos ryhmä ei pääse tehtävässä eteenpäin, lukee ohjeet uudestaan.

Tärkeää tietoa

Lajin uhanalaisuusluokitus kertoo, kuinka todennäköistä on, että laji kuolee sukupuuttoon eli katoaa. **Kirjatkaa ylös oman lajiryhmänne lajit ja tiedot.**

Uhanalaisuusluokitus:

- 1 = Elinvoimainen
- 2 = Silmälläpidettävä
- 3 = Vaarantunut
- 4 = Erittäin uhanalainen
- 5 = Äärimmäisen uhanalainen

Ansvarsuppgifter

Varje medlem i gruppen har en eller flera ansvarsuppgifter i spelet. Fördela alla ansvarsuppgifterna mellan er i gruppen.

ANTECKNARE: Skriver upp fakta som behövs. Alla anteckningar görs i anteckningsblocket. Skriv speciellt upp fakta om er egen artgrupp!

UTRUSTNINGSANSVARIG: Bär med sig utrustningspåsen. Påminner de andra i gruppen om utrustningen som kan vara till nytta i uppgifterna.

KODBRYTARE: Öppnar kodlåset. Stänger låset och blandar koden före gruppen lämnar punkten.

TIDTAGARE: Följer med hur mycket tid som finns kvar, och berättar det för resten av gruppen. Ni har ungefär 5 minuter/uppgift.

UPPMUNTRARE: Ser till att alla i gruppen får vara med och lösa uppgifterna.

LÄSARE: Läser uppgiftens instruktioner högt när gruppen samlats. Om gruppen inte kommer vidare med uppgiften läser hen instruktionerna på nytt.

Viktig information

Arternas hotstatus beskriver hur sannolikt det är att en art dör ut, det vill säga försvinner. Er uppgift är att anteckna er egen artgrupps arter och fakta om dem.

Hotklassificering:

- 1 = Livskraftig
- 2 = Nära hotad
- 3 = Sårbar
- 4 = Starkt hotad
- 5 = Akut hotad

Suunnittelu Reetta Rossi ja Elina Pilke, ruotsinnos Maria Salin, Metsähallitus / Suomen luontokeskus Haltia, piirroksat Vappu Ormio, graafinen ilme Mosatonttu Oy, 2026

Olette ryhmä Kasvit

Ni hör till gruppen Växter

Vastuutehtävät

Jokaisella ryhmänne jäsenellä on oma vastuutehtävä tai vastuutehtäviä pelin aikana. Jakakaa vastuutehtävät ryhmänne kesken.

KIRJURI: Kirjoittaa muistiin tarvittavat tiedot. Tehkää kaikki merkinnät muistivihkoon, ei tehtäviin. Tallentakaa erityisesti omaa lajiryhmää koskevia tietoja!

TARVIKEVASTAAVA: Kuljettaa tarvikepussia. Muistuttaa muita ryhmäläisiä, että tarvikkeista on hyötyä tehtävissä.

KOODINPURKAJA: Avaa koodilukon. Tehtävän jälkeen sulkee lukon ja sekoittaa numerot.

AJANOTTAJA: Seuraa, paljonko aikaa on jäljellä ja kertoo muille ryhmäläisille. Aikaa on noin 5 minuuttia/tehtävä.

KANNUSTAJA: Pitää huolta, että kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan tehtävien ratkomiseen.

LUKIJA: Lukee tehtävän ohjeet ääneen, kun ryhmä saapuu rastille. Jos ryhmä ei pääse tehtävässä eteenpäin, lukee ohjeet uudestaan.

Tärkeää tietoa

Lajin uhanalaisuusluokitus kertoo, kuinka todennäköistä on, että laji kuolee sukupuuttoon eli katoaa. Kirjatkaa ylös oman lajiryhmänne lajit ja tiedot.

Uhanalaisuusluokitus:

- 1 = Elinvoimainen
- 2 = Silmälläpidettävä
- 3 = Vaarantunut
- 4 = Erittäin uhanalainen
- 5 = Äärimmäisen uhanalainen

Ansvarsuppgifter

Varje medlem i gruppen har en eller flera ansvarsuppgifter i spelet. Fördela alla ansvarsuppgifterna mellan er i gruppen.

ANTECKNARE: Skriver upp fakta som behövs. Alla anteckningar görs i anteckningsblocket. Skriv speciellt upp fakta om er egen artgrupp!

UTRUSTNINGSANSVARIG: Bär med sig utrustningspåsen. Påminner de andra i gruppen om utrustningen som kan vara till nytta i uppgifterna.

KODBRYTARE: Öppnar kodlåset. Stänger låset och blandar koden före gruppen lämnar punkten.

TIDTAGARE: Följer med hur mycket tid som finns kvar, och berättar det för resten av gruppen. Ni har ungefär 5 minuter/uppgift.

UPPMUNTRARE: Ser till att alla i gruppen får vara med och lösa uppgifterna.

LÄSARE: Läser uppgiftens instruktioner högt när gruppen samlats. Om gruppen inte kommer vidare med uppgiften läser hen instruktionerna på nytt.

Viktig information

Arternas hotstatus beskriver hur sannolikt det är att en art dör ut, det vill säga försvinner. Er uppgift är att anteckna er egen artgrupps arter och fakta om dem.

Hotklassificering:

- 1 = Livskraftig
- 2 = Nära hotad
- 3 = Sårbar
- 4 = Starkt hotad
- 5 = Akut hotad

Suunnittelu Reetta Rossi ja Elina Pilke, ruotsinnos Maria Salin, Metsähallitus / Suomen luontokeskus Haltia, piirroksat Vappu Ormio, graafinen ilme Mosatonttu Oy, 2026

Olette ryhmä Sienet

Ni hör till gruppen Svampar

Vastuutehtävät

Jokaisella ryhmänne jäsenellä on oma vastuutehtävä tai vastuutehtäviä pelin aikana. Jakakaa vastuutehtävät ryhmänne kesken.

KIRJURI: Kirjoittaa muistiin tarvittavat tiedot. Tehkää kaikki merkinnät muistivihkoon, ei tehtäviin. Tallentakaa erityisesti omaa lajiryhmää koskevia tietoja!

TARVIKEVASTAAVA: Kuljettaa tarvikepussia. Muistuttaa muita ryhmäläisiä, että tarvikkeista on hyötyä tehtävissä.

KOODINPURKAJA: Avaa koodilukon. Tehtävän jälkeen sulkee lukon ja sekoittaa numerot.

AJANOTTAJA: Seuraa, paljonko aikaa on jäljellä ja kertoo muille ryhmäläisille. Aikaa on noin 5 minuuttia/tehtävä.

KANNUSTAJA: Pitää huolta, että kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan tehtävien ratkomiseen.

LUKIJA: Lukee tehtävän ohjeet ääneen, kun ryhmä saapuu rastille. Jos ryhmä ei pääse tehtävässä eteenpäin, lukee ohjeet uudestaan.

Tärkeää tietoa

Lajin uhanalaisuusluokitus kertoo, kuinka todennäköistä on, että laji kuolee sukupuuttoon eli katoaa. **Kirjatkaa ylös oman lajiryhmänne lajit ja tiedot.**

Uhanalaisuusluokitus:

- 1 = Elinvoimainen
- 2 = Silmälläpidettävä
- 3 = Vaarantunut
- 4 = Erittäin uhanalainen
- 5 = Äärimmäisen uhanalainen

Ansvarsuppgifter

Varje medlem i gruppen har en eller flera ansvarsuppgifter i spelet. Fördela alla ansvarsuppgifterna mellan er i gruppen.

ANTECKNARE: Skriver upp fakta som behövs. Alla anteckningar görs i anteckningsblocket. Skriv speciellt upp fakta om er egen artgrupp!

UTRUSTNINGSANSVARIG: Bär med sig utrustningspåsen. Påminner de andra i gruppen om utrustningen som kan vara till nytta i uppgifterna.

KODBRYTARE: Öppnar kodlåset. Stänger låset och blandar koden före gruppen lämnar punkten.

TIDTAGARE: Följer med hur mycket tid som finns kvar, och berättar det för resten av gruppen. Ni har ungefär 5 minuter/uppgift.

UPPMUNTRARE: Ser till att alla i gruppen får vara med och lösa uppgifterna.

LÄSARE: Läser uppgiftens instruktioner högt när gruppen samlats. Om gruppen inte kommer vidare med uppgiften läser hen instruktionerna på nytt.

Viktig information

Arternas hotstatus beskriver hur sannolikt det är att en art dör ut, det vill säga försvinner. Er uppgift är att anteckna er egen artgrupps arter och fakta om dem.

Hotklassificering:

- 1 = Livskraftig
- 2 = Nära hotad
- 3 = Sårbar
- 4 = Starkt hotad
- 5 = Akut hotad

Suunnittelu Reetta Rossi ja Elina Pilke, ruotsinnos Maria Salin, Metsähallitus / Suomen luontokeskus Haltia, piirroksat Vappu Ormio, graafinen ilme Mosatonttu Oy, 2026

Olette ryhmä Nisäkkäät

Ni hör till gruppen Däggdjur

Vastuutehtävät

Jokaisella ryhmänne jäsenellä on oma vastuutehtävä tai vastuutehtäviä pelin aikana. Jakakaa vastuutehtävät ryhmänne kesken.

KIRJURI: Kirjoittaa muistiin tarvittavat tiedot. Tehkää kaikki merkinnät muistivihkoon, ei tehtäviin. Tallentakaa erityisesti omaa lajiryhmää koskevia tietoja!

TARVIKEVASTAAVA: Kuljettaa tarvikepussia. Muistuttaa muita ryhmäläisiä, että tarvikkeista on hyötyä tehtävissä.

KOODINPURKAJA: Avaa koodilukon. Tehtävän jälkeen sulkee lukon ja sekoittaa numerot.

AJANOTTAJA: Seuraa, paljonko aikaa on jäljellä ja kertoo muille ryhmäläisille. Aikaa on noin 5 minuuttia/tehtävä.

KANNUSTAJA: Pitää huolta, että kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan tehtävien ratkomiseen.

LUKIJA: Lukee tehtävän ohjeet ääneen, kun ryhmä saapuu rastille. Jos ryhmä ei pääse tehtävässä eteenpäin, lukee ohjeet uudestaan.

Tärkeää tietoa

Lajin uhanalaisuusluokitus kertoo, kuinka todennäköistä on, että laji kuolee sukupuuttoon eli katoaa. Kirjatkaa ylös oman lajiryhmänne lajit ja tiedot.

Uhanalaisuusluokitus:

- 1 = Elinvoimainen
- 2 = Silmälläpidettävä
- 3 = Vaarantunut
- 4 = Erittäin uhanalainen
- 5 = Äärimmäisen uhanalainen

Ansvarsuppgifter

Varje medlem i gruppen har en eller flera ansvarsuppgifter i spelet. Fördela alla ansvarsuppgifterna mellan er i gruppen.

ANTECKNARE: Skriver upp fakta som behövs. Alla anteckningar görs i anteckningsblocket. Skriv speciellt upp fakta om er egen artgrupp!

UTRUSTNINGSANSVARIG: Bär med sig utrustningspåsen. Påminner de andra i gruppen om utrustningen som kan vara till nytta i uppgifterna.

KODBRYTARE: Öppnar kodlåset. Stänger låset och blandar koden före gruppen lämnar punkten.

TIDTAGARE: Följer med hur mycket tid som finns kvar, och berättar det för resten av gruppen. Ni har ungefär 5 minuter/uppgift.

UPPMUNTRARE: Ser till att alla i gruppen får vara med och lösa uppgifterna.

LÄSARE: Läser uppgiftens instruktioner högt när gruppen samlats. Om gruppen inte kommer vidare med uppgiften läser hen instruktionerna på nytt.

Viktig information

Arternas hotstatus beskriver hur sannolikt det är att en art dör ut, det vill säga försvinner. Er uppgift är att anteckna er egen artgrupps arter och fakta om dem.

Hotklassificering:

- 1 = Livskraftig
- 2 = Nära hotad
- 3 = Sårbar
- 4 = Starkt hotad
- 5 = Akut hotad

Suunnittelu Reetta Rossi ja Elina Pilke, ruotsinnos Maria Salin, Metsähallitus / Suomen luontokeskus Haltia, piirroksat Vappu Ormio, graafinen ilme Mosatonttu Oy, 2026

Olette ryhmä Kalat

Ni hör till gruppen Fiskar

Vastuutehtävät

Jokaisella ryhmänne jäsenellä on oma vastuutehtävä tai vastuutehtäviä pelin aikana. Jakakaa vastuutehtävät ryhmänne kesken.

KIRJURI: Kirjoittaa muistiin tarvittavat tiedot. Tehkää kaikki merkinnät muistivihkoon, ei tehtäviin. Tallentakaa erityisesti omaa lajiryhmää koskevia tietoja!

TARVIKEVASTAAVA: Kuljettaa tarvikepussia. Muistuttaa muita ryhmäläisiä, että tarvikkeista on hyötyä tehtävissä.

KOODINPURKAJA: Avaa koodilukon. Tehtävän jälkeen sulkee lukon ja sekoittaa numerot.

AJANOTTAJA: Seuraa, paljonko aikaa on jäljellä ja kertoo muille ryhmäläisille. Aikaa on noin 5 minuuttia/tehtävä.

KANNUSTAJA: Pitää huolta, että kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan tehtävien ratkomiseen.

LUKIJA: Lukee tehtävän ohjeet ääneen, kun ryhmä saapuu rastille. Jos ryhmä ei pääse tehtävässä eteenpäin, lukee ohjeet uudestaan.

Tärkeää tietoa

Lajin uhanalaisuusluokitus kertoo, kuinka todennäköistä on, että laji kuolee sukupuuttoon eli katoaa. Kirjatkaa ylös oman lajiryhmänne lajit ja tiedot.

Uhanalaisuusluokitus:

- 1 = Elinvoimainen
- 2 = Silmälläpidettävä
- 3 = Vaarantunut
- 4 = Erittäin uhanalainen
- 5 = Äärimmäisen uhanalainen

Tulostuksesta ja laminoinnista

- KAIKKIEN osien tulostus 100% koossa
- Taitossa on tarkoituksella valkea marginaalit noin 10 mm per reuna, leikataan tulostamisen jälkeen pois
- Kaikki tarrat liimataan levyihin keskelle, joka reunaan jää 10 mm levyä näkyviin. Myös luukut yms.
- Pussiin menevissä osissa printtaus 100% koossa. Leikkaaminen tarkasti, kaikki valkea pois mutta ei yhtään väriä. Laminointi vasta leikkaamisen jälkeen. Laminoidaessa ainakin yhteen reunaan jätetään reilusti pitempi laminaattilipare, josta osat voi niputtaa avainlenksulla tms. yhteen.
- Ryhmien yleisohje: pitää mahtua hyvin pussiin myös. Print 100% kaksipuoleinen A4, leikkaa valkeat reunat pois, laminoi, taita puolikis (noin A5).
- Laminoinnissa suositellaan käytettäväksi mattalaminaattia (vähemmän muovinen tuntu, eivätkä kuluessa naarmut erotu).
- Jos laminaatti on ohutta, suositellaan tulostuspaperiksi tukevampaa paperia.

Jokainen voi vaikuttaa luontokadon pysäyttämiseen tekemällä ympäristöystävällisiä valintoja. Voit esimerkiksi vähentää kulutusta ja säästää energiaa.

Alla kan medverka till stoppandet av naturförlusten genom att göra miljövänliga val. Du kan till exempel minska på konsumtionen och spara energi.

Yksilön valinnat

Mitä yksilö voi tehdä luontokadon pysäyttämiseksi? Tehkää mahdollisimman hyviä valintoja.

Individens val

Vad kan individen göra för att stoppa naturförlusten? Gör så bra val som möjligt.

Varpunen
Sparv

~~~~~  
Erittäin  
uhanalainen  
Starkt hotad



Järviolohi  
Insjölox

~~~~~  
Äärimmäisen
uhanalainen
Akut hotad

Sitruunaperhonen
Citronfjäril

~~~~~  
Elinvoimainen  
Livskraftig



Saarni  
Ask

~~~~~  
Silmälläpidettävä
Nära hotad

Susi
Varg

~~~~~  
Erittäin  
uhanalainen  
Starkt hotad



Herkkutatti  
Stensopp

~~~~~  
Elinvoimainen
Livskraftig

**Hienoa, löysitte eri lajeille
sopivat elinympäristöt!**
Kun suojelemme metsää,
suojelemme metsien lajeja.
Myös niittyjä ja puroja on
tärkeää suojella. Niissä
asuu eri lajeja, jotka myös
tarvitsevat suojelua.

**Fint, ni hittade passande
livsmiljöer för era arter!**
När vi skyddar skog,
skyddar vi skogens arter.
Det är också viktigt att
skydda ängar och bäckar,
för där lever olika arter som
också behöver skyddas.

Mitä voisitte käyttää lajien ja elinympäristöjen yhdistämiseen? Mitä siitä syntyy?
Vad kunde ni använda för att kombinera art med livsmiljö? Vad bildas det?

E L I N Y M P Ä R I S T Ö T - L I V S M I L J Ö E R
4 3 1 4 1 9 5 8 9 1 6 0 5 0 - 3 1 4 6 9 1 3 9 5 4 9

Luonnonsuojelualueet

Jokainen eliölaji asuu vain tietynlaisissa elinympäristöissä. Jos lajille sopivia elinympäristöjä ei ole, laji katoaa. Suojelemalla erilaisia alueita säilytämme kodit monille lajeille. Yhdistäkää lajit niille parhaiten sopivaan elinympäristöön.

Naturskyddsområden

Varje art kan bara leva i vissa typer av livsmiljöer. Om det inte finns passande livsmiljöer, försvinner arten. Genom att skydda olika områden kan vi trygga hem för många arter. Koppla ihop arterna med den livsmiljö som passar dem bäst.

Räystäspääsky
Hussvala

~~~~~  
Erittäin  
uhanalainen  
Starkt hotad



**Muikku**  
**Siklöja**

~~~~~  
Elinvoimainen
Livskraftig

Neitoperhonen
Påfågelöga

~~~~~  
Elinvoimainen  
Livskraftig



**Meritatar**  
**Näbbtrampört**

~~~~~  
Äärimmäisen
uhanalainen
Akut hotad

Saimaannorppa
Saimenvikare

~~~~~  
Erittäin  
uhanalainen  
Starkt hotad



**Kalvomaljakas**  
**Hinnskål**

~~~~~  
Äärimmäisen
uhanalainen
Akut hotad

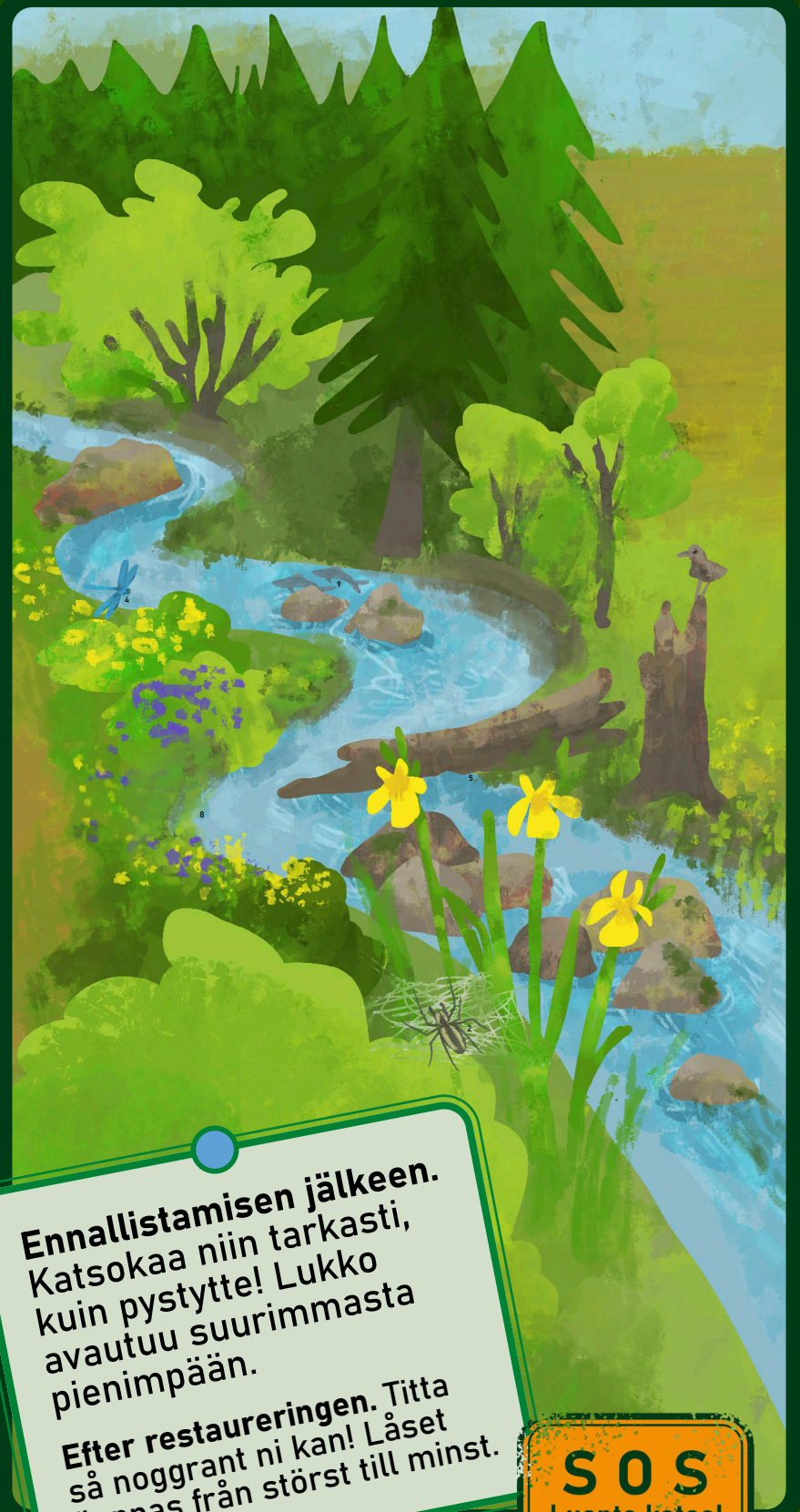
Ennallistamisen jälkeen puro mutkittelee enemmän, vesi on kirkkaampaa ja purossa on kaatuneita puita. Kaikki tämä tuo puroon enemmän eri lajeja. Hienosti ratkaistu tehtävä!

Efter restaureringen slingrar sig bäcken mer, vattnet är klarare och det finns fallna träd i bäcken. Allt detta gör att flera olika arter kan leva i bäcken. Ni löste uppgiften fint!

Ennen ennallistamista. Ihminen muuttaa luontoa esimerkiksi rakentamisen sekä maa- ja metsätalouden takia. Usein ihmisen muuttamat luonto on alkuperäistä luontoa yksipuolisempaa, köyhtynyttä.

Före restaureringen. Människan förändrar naturen till exempel genom byggande samt jord- och skogsbruk. Ofta är natur som har förändrats av människan mer ensidig och utarmad än den ursprungliga naturen.

Ennallistamisen jälkeen. Katsokaa niin tarkasti, kuin pystytte! Lukko avautuu suurimmasta pienimpään.

Efter restaureringen. Titta så noggrant ni kan! Låset öppnas från störst till minst.

Ennallistaminen

Ennallistaminen tarkoittaa sitä, että ihmisen muokkaamaa luontoa palautetaan lähemmäksi alkuperäistä tilaa. Kuvissa on puro ennen ennallistamista ja ennallistamisen jälkeen. Löydätekö erot?

Restaurering

Restaurering innebär att natur som har påverkats av människan återställs till närmare sitt ursprungliga tillstånd. På bilderna syns en bäck före restaureringen och efter restaureringen. Kan ni hitta skillnaderna?

Talitiainen
Talgoxe

Elinvoimainen
Livskraftig

Hauki
Gädda

Elinvoimainen
Livskraftig

Kalliosinisiipi
Fetörtsblåvinge

Erittäin
uhanalainen
Starkt hotad

Ketoneilikka
Backnejlika

Silmälläpidettävä
Nära hotad

Kettu
Räv

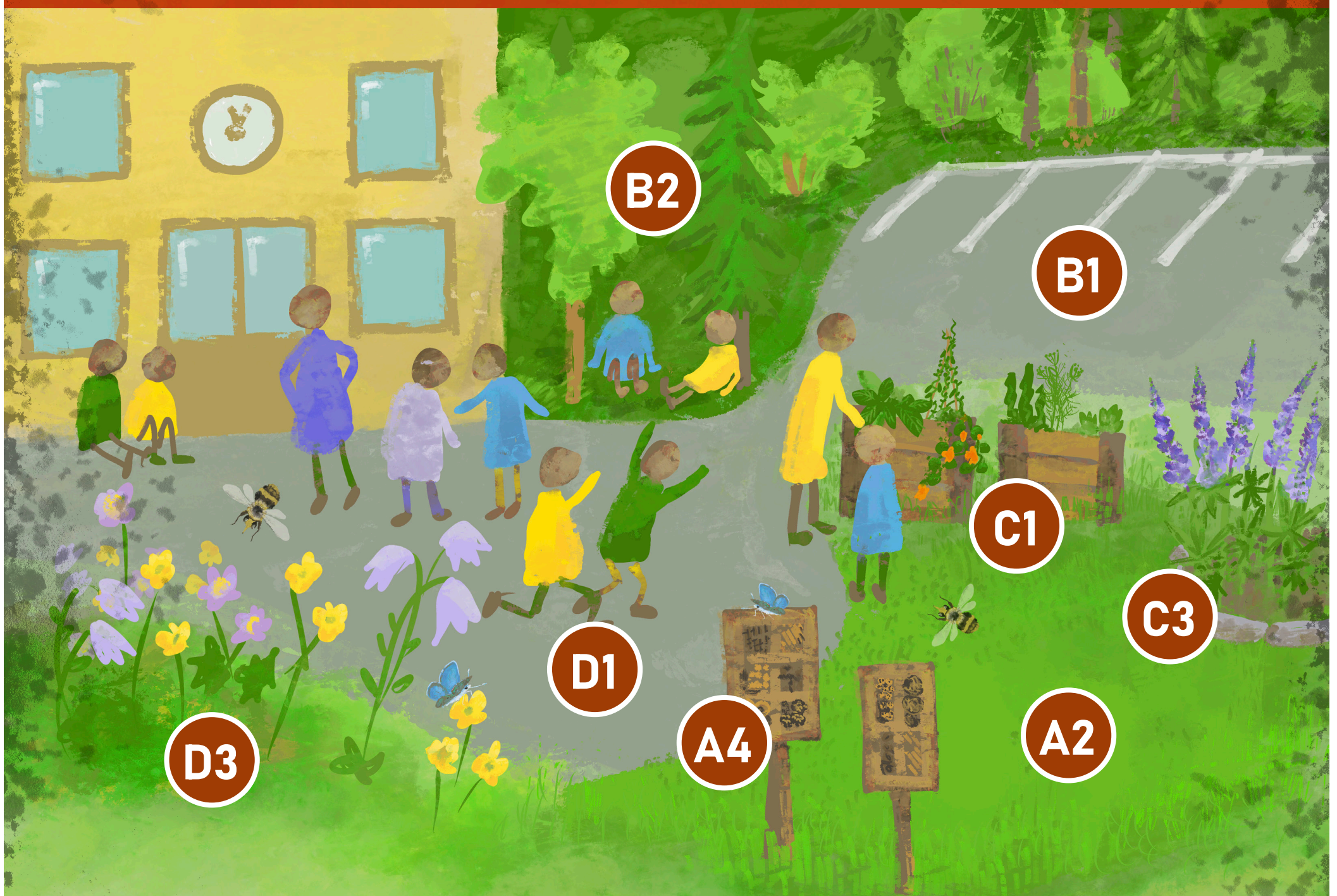
Elinvoimainen
Livskraftig

Jättivalmuska
Jättemusseron

Silmälläpidettävä
Nära hotad

Insekthotell, skog, odlings-
lådor och ängar är olika
sätt att **göra skolgården
mångfaldigare**. Med samma
metoder kan du också öka
mångfalden på din egen gård.

Hoidettu nurmikko - Vårdad gräsmatta

Hyönteishotelli - Insekthotell

Viljelylaatikot - Odlingslådor

Lupiini-istutukset (vieraslaji)
Lupinplantering (främmande art)

Parkkipaikka - Parkeringsplats

Metsä - Skog

Asfaltti - Asfalt

Niitty- Äng

Monimuotoiset pihat

Kommentoikaa suunnitelmaa uuden koulun pihasta. Valitkaa pihaan ne osat, jotka tukevat luonnon monimuotoisuutta.

Mångfaldiga gårdar

Kommentera planerna för en ny skolgård. Välj de delar som stöder naturens mångfald på gården.

**Merilokki
Havstrut**

Vaarantunut
Sårbar

**Särki
Mört**

Elinvoimainen
Livskraftig

**Ahomaa-
mehiläinen
Väpplingsandbi**

Erittäin
uhanalainen
Starkt hotad

**Metsäkuusi
Gran**

Elinvoimainen
Livskraftig

**Metsähiiri
Skogsmus**

Elinvoimainen
Livskraftig

**Suppilovahvero
Trattkantarell**

Elinvoimainen
Livskraftig

Hyvä! Saitte selville, että luontokato johtuu ihmisen toiminnasta. Ihmisen toiminta hävittää ja yksipuolistaa luontoa, minkä takia monet lajit ovat uhanalaisia. Onneksi ihminen voi muuttaa toimintatapojaan!

Bra! Ni fick reda på att naturförlusten beror på människan. Människans verksamhet förstör och utarmar naturen, vilket gör att många arter är hotade. Lyckligtvis kan människan förändra sina sätt att agera!

A

ruokahävikki 2
matsvinn

saastuminen 3
föroreningar

aavikoituminen 7
ökenspridning

teollisuus 8
industri

maatalous 5
jordbruk

merten happamoituminen 4
försurning av haven

vesipula 3
vattenbrist

merenpinnan nousu 7
stigande havsnivåer

ilmastonmuutos 2
klimatförändringen

vieraslajit 5
invasiva arter

rehevöityminen 6
övergödning

sodat 1
krig

ylikalastus 8
överfiske

melusaaste 9
buller

kaupungit 2
städer

myrkkyjen käyttö 2
användning av gifter

otsonikato 4
ozonuttunning

pikamuoti 9
snabbmode

maankäytön muutokset 1
förändringar i markanvändning

korallien häviäminen 6
förlust av koraller

kaivokset 3
gruvdrift

pölyttäjäkato 4
minskning av pollinatörer

luonnonvarojen käyttö 3
naturresursförbrukning

valosaaste 1
ljusförorening

muovirooska 3
plastavfall

B

?

Ihminen aiheuttaa muutoksia maapallon lämpötilassa ja sademäärissä pitkällä aikavälillä. / Människan orsakar förändringar i jordklotets temperatur och regnmängder på lång sikt.

?

Lajit, jotka ovat siirtyneet ihmisen mukana uudelle alueelle ja voivat levitä siellä haitallisesti. / Arter som har kommit till ett nytt område med hjälp av människan, och kan sprida sig där skadligt.

?

Ihmiset muuttavat elinympäristöjä esimerkiksi pelloiksi, kaupungeiksi tai teiksi. / Människan förändrar livsmiljöer till exempelvis åkrar, städer eller vägar.

?

Ihmiset hyödyntävät luonnosta saatavia aineita, kuten puu ja vesi. / Människan utnyttjar ämnen från naturen så som trä och vatten.

?

Haitalliset aineet päätyvät ilmaan, veteen tai maahan. / Skadliga ämnen hamnar i luften, vattnet eller marken.

S O S

Luonto kato!
Naturen försvinner!

Tutkimus

Tutkimus tuottaa tietoa
luontokadosta.

Auttakaa tutkijoita!

- A) Mitkä ovat luontokadon
keskeisimmät syyt?
- B) Mitä ne oikein tarkoittavat?

Forskning

Genom forskning får vi
information om natur-
förlusten. Hjälp forskarna!

- A) Vilka är de viktigaste
orsakerna till naturförlust?
- B) Vad betyder de egentligen?

Harakka
Trädgårdsskata

~~~~~  
Silmälläpidettävä  
Nära hotad



**Ahven**  
**Abborre**

~~~~~  
Elinvoimainen
Livskraftig

Palosirkka
Trumgräshoppa

~~~~~  
Vaarantunut  
Sårbar



**Leskenlehti**  
**Tussilago**  
(hästhovsört)

~~~~~  
Elinvoimainen
Livskraftig

Karhu
Björn

~~~~~  
Silmälläpidettävä  
Nära hotad



**Tahmaukonsieni**  
**Droppskivling**

~~~~~  
Vaarantunut
Sårbar

Äänestäminen on tärkeä tapa vaikuttaa siihen, miten luonto huomioidaan päätöksenteossa. Nuoret voivat äänestää esimerkiksi oppilaskunnan tai nuorisovaltuuston vaaleissa.

Att rösta är ett viktigt sätt att påverka hur naturen beaktas i beslutsfattandet. Unga kan rösta till exempel i elevkårsval eller i ungdomsfullmäktiges val.

Vaalilupaukset - Vallöften

1

Kiinnostaako ruoka, joka riittää kaikille ja kauniit kukkivat maisemat? Jos vastasit kyllä, äänestä minua! Edistän sitä, että saamme kukkaniittyjä puistoihin ja tienvarsille. Pidän myös huolta siitä, että ruokakasvien pölytys hoituu.

Är tillräckligt med mat för alla och vackra blommande landskap viktigt för dig? Om du svarade ja - rösta på mig! Jag kommer att arbeta för att parker och vägrenar omvandlas till ängar, och jag ser också till att pollineringen av våra grödor fungerar.

3

Jos haluatte jatkossakin leipoa maistuvaa piirakkaa, kannattaa äänestää minua. Edistän vanhojen metsien suojelua ja talousmetsien hoitoa jatkuvan kasvatuksen menetelmällä.

Om ni även i framtiden vill baka en god paj, lönar det sig att rösta på mig. Jag främjar skyddet av gamla skogar och kontinuerlig skogsskötsel i ekonomiskogar.

2

Me suodatamme vuosittain koko Itämeren verran vettä. Se tarkoittaa teille puhtaampia uimavesiä. Olen myös suosittu naapuri: minä ja lajitoverimme tarjoamme kodin jopa 40 eri lajille. Teen kaikkeni ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, jotta minä ja naapurini voimme asua Itämeressä.

Vi filtrerar varje år en mängd vatten som motsvarar hela Östersjön - det betyder lite renare badvatten för er. Jag är också en omtyckt granne: i och omkring våra samhällen lever upp till 40 andra arter. Som er kandidat gör jag allt jag kan för att bromsa klimatförändringen, så att Östersjön förblir beboelig för mig och mina grannar.

4

Jotkut ihmiset pelkäävät meitä, mutta olemme loistavia liittolaisia! Lupaamme pitää kaikenlaiset siivekkäät ötökät kurissa ja puutarhat kukoistavina. Bonuksena luomme kauniita aamukasteessa loistavia verkkoja.

Vissa av er människor är rädda för oss, men vi är utmärkta allierade! Vi lovar att hålla alla slags bevingade kryp i schack och trädgårdarna blomstrande. Som bonus skapar vi vackra nät som glittrar i morgondagen.

Mustikka - Blåbär

?

Sinisimpukka - Blåmusla

?

Aitoristikki - Korsspindel

?

Ketokimalainen - Haghumla

?

Kuka meistä pienin on, entä suurin kooltaan? Pienin se ensiksi koodista kurkistaa.
Vem är minst av oss, vem är störst? Den minsta inleder koden.

Äänestäminen

Mitä, jos muutkin lajit kuin ihmiset voisivat asettua ehdoille vaaleissa? Yhdistäkää laji sen vaalilupaukseen.

Röstning

Tänk om även andra arter än människor kunde ställa upp i val? Koppla ihop arten med dess vallöfte.

Närhi
Nötskrika

Silmälläpidettävä
Nära hotad

Kampela
Flundra

Silmälläpidettävä
Nära hotad

Paahdehepokatti
Grå vårtbitare

Erittäin
uhanalainen
Starkt hotad

Kelta-apila
Gullklöver

Silmälläpidettävä
Nära hotad

Liito-orava
Flygekorre

Vaarantunut
Sårbar

Satiinikääpä
Kanelticka

Äärimmäisen
uhanalainen
Akut hotad

Varpunen
Sparv

Särki
Mört

Neitoperhonen
Påfågelöga

Ketoneilikka
Backnejlika

Karhu
Björn

Satiinikääpä
Kanelticka

Suunnittelu Reetta Rossi ja Elina Pilke, ruotsinnos Maria Salin,
Meisähalitus / Suomen luontokeskus Hailia,
piirrokset Vappu Ormio, graafinen ilme Mosatonttu Oy, 2026

Hanke on saanut osarahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan unioni tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä. Medfinansieras av Europeiska unionen. Åsikter som uttrycks är dock författarens egna och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska unionens eller CINEA:s. Varken Europeiska unionen eller den beviljande myndigheten kan hållas ansvariga för dem.

Euroopan unionin
osarahoittama

Äänestäminen
Röstning

Luonnonsuojelu
Naturskydd

Monimuotoiset pihat
Mångfaldiga gårdar

Hyvät uutiset
Gods nyheter

Yksilön valinnat
Individens val

Tutkimus
Forskning

Ennallistaminen
Restaurering

Pussiin menevät osat:

Printtaus 100% koossa (A4). Leikkaaminen tarkasti, kaikki valkea pois mutta ei yhtään väriä. Laminointi vasta leikkaamisen jälkeen. Laminoitaessa yhteen reunaan jätetään reilusti pitempi laminaattilipare, josta osat voi niputtaa avainlenksulla tms. yhteen. Jos laminaatti on ohutta, niin suositellaan printtausta hieman tukevammalle paperille. Laminaatti mattalaminaattia (vähemmän muovinen tuntu, eivätkä kuluessa naarmut erotu).

Välitehtävät: 2-puoleinen, toisella ruotsi, toisella suomi.

Printtaus, leikkaus yhtenä kappaleena, taitto keskeltä niin että kielet tulevat eri puolille, ehkä liimaa sivujen väliin, lopuksi laminointi. Laminoitaessa yhteen reunaan jätetään reilusti pitempi laminaattilipare.

Luontokatoa hidastavia valintoja – Val som minskar naturförlusten

Syön vegaaniruokaa Vegandiet	
Syön kasvisruokaa Vegetarisk diet	
Käytän puolet vähemmän rahaa uusiin tavaroihin Hälften mindre pengar till nya saker	
Ostan tavaroita käytettynä Köpa saker begagnat	
Luovun autosta Ge upp bilen	
Lopetan lentämisen Sluta flyga	
Korjaan tavaroita Reparera saker	
Vaihdan sähköautoon Elbil	
Lainaan tavaroita Låna saker	
Vaihdan maidon veteen Byta mjölk mot vatten	
Tuotan vähemmän ruokahävikkiä Minska matsvinnet	
Olen puolet vähemmän aikaa suihkussa Hälften kortare tid i duschen	

S O S

Luonto kato!
Naturen försvinner!

.....

VÄLITEHTÄVÄT

Kun saatte rastin ratkaistua, voitte odottaessa tehdä rastin välitehtävän.

Yksilön valinnat

Keksikää mahdollisimman monta ympäristöystävällistä valintaa, jotka puuttuvat listalta.

Luonnonsuojelualueet

Haaste! Montako lajia tunnistatte rastin ympäristöstä?

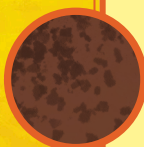
Ennallistaminen

Mitä jälkiä ihmisestä löydätte ympäristöstänne? Keksikää mahdollisimman monta.

Monimuotoiset pihat

Metsäparkour! Keksikää rastin ympäristöön sopivia liikkeitä.

Tutkimus

Tehkää väritutkimus. Montako eri väriä löydätte rastin ympäristöstä?

Äänestäminen

Jos saisitte muuttaa koulussanne mitä vain, mitä muuttaisitte? Äänestäkää paras ehdotus!

MELLANUPPGIFTER

När ni har löst uppgiften kan ni göra mellanuppgiften medan ni väntar.

Individens val

Hitta på flera nya miljövänliga val som saknas på listan.

Naturskyddsområden

Utmaning! Hur många arter känner ni igen i omgivningen?

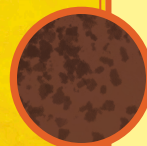
Restaurering

Hurdana spår av människan hittar ni i omgivningen? Hitta så många som möjligt.

Mångfaldiga gårdar

Skogsparkour! Hitta på rörelser som passar i omgivningen.

Forskning

Gör en färgundersökning: hur många olika färger hittar ni i närheten?

Röstning

Om ni fick förändra vad som helst i er skola, vad skulle ni förändra? Rösta fram bästa förslag.

**Ketokimalainen
Haghumla**

8–15 mm

**Sinisimpukka
Blåmussla**

Itämeressä 1–4 cm,
valtamereissä jopa 20 cm
I Östersjön 1–4 cm, i
världshaven t.o.m. 20 cm

**Mustikka
Blåbär**

10–40 cm

**Aitoristikki
Korsspindel**

18–20 mm

